Naamlijst van vrouwen

(in chronologische volgorde)

ARA = Algemeen Rijksarchief Den Haag
DTB = Doop-, Trouw- en Begraafboeken
GA = Gemeente Archief
NA = Notarieel Archief
RA = Rechterlijk Archief
VOC-reis verwijst naar *Dutch-Asiatic Shipping in the 17th and 18th Centuries, II, Outward-bound Voyages from the Netherlands to Asia and the Cape (1595-1794)*, ed. J. R. Bruijn, F. S. Gaastra en I. Schöffer (Den Haag: Martinus Nijhoff 1979).

1. 1550 Sara Dircxdr., 'Salomon Dircxz'
GA Amsterdam, RA 567, p. 177v (ed. in: *Vereeniging tot Uitgaaf van het Oud-Vaderlandsche Recht, Verslagen van Mededelingen,* 12 (1960-5) p. 422).

2. 1587 (soldaat)
J. van Beverwijck, *Van de Wtnementheyt des Vrouwelicken Geslachts* (Dordrecht: Jasper Gorissz. 1643²) II, p. 358.

3. 1589 (soldaat)
J. van Beverwijck, *Van de Wtnementheyt,* III, p. 51.
Hugo de Groot, *Annales et historiae de rebus Belgicis,* (Amsterdam: Joannis Blaeu 1658) p. 133.
J. H. Glazemaker, *Toonneel der wereltsche veranderingen* (Amsterdam 1659) p. 436-451.

4. 1602 Margarita (soldaat)
C. Ens, *Annalium sive commentarium de bello belgico* (Keulen 1603-11) VI, p. 203.
E. van Meteren, *Historiën der Nederlanden* (Amsterdam: J. J. Schipper 1663) p. 445v.
De Navorscher (1858) p. 132.

5. 1606 Maeijken Joosten, 'Pieter Verbrugh', 'Abraham Joosten'
GA Leiden, RA 3-6, p. 69v-70v. ed. in: Rudolf Dekker en Lotte van de Pol, *Daar was laatst een meisje loos. Nederlandse vrouwen als soldaten en matrozen* (Baarn: Ambo 1981) p. 135-136.

6. 1611 Maeyken Blomme (VOC-matroos)
D. Schoute, *De geneeskunde in den dienst der Oost-Indische Compagnie in Nederlandsch-Indië* (Amsterdam: J. H. de Bussy 1929) p. 33.

7. 1619 Marritgen Pieters
GA Amsterdam RA 570, f.79.

8. ca. 1625 Trijntje Sijmons, 'Sijmon Poort' (schoenmaker, metselaar, soldaat)
P. de Lange, *Batavise Romeyn* (Amsterdam: Will. van Beaumont 1661) p. 174.
Wonderen des werelds vervattende de uytstekende vreemdigheden en verwonderenswaerdige saken in alderleye gewesten des werelds ontdeckt en voorgevallen (Amsterdam: M. W. Doornick 1671) p. 62.

9. 1628 Maritgen Jans, 'David Jans' (zijdewinder, WIC-soldaat)
N. van Wassenaer en B. Lampe, *Historisch verhael alder ghedenckwaerdichste gheschiedenissen,* 21 dln (Amsterdam: Jan Jansz 1622-35) jaar 1629, p. 57-60.
J. van Beverwijck, *Van de Wtnementheyt,* II, p. 359.
L. van Zanten, *Spiegel der gedenckweerdighste wonderen en geschiedenissen onses tijds* (Amsterdam: Johannes van den Bergh 1661) p. 337-346.
N. Kluyver, 'Een wonderlijke historie', *Eigen Haard* (1902) p. 687-688.

10. 1629 Anna Jans, 'Jan Jansz.' (koksmaat, kok, busschieter op de vloot, piekenier in het leger)
N. van Wassenaer en B. Lampe, *Historisch verhael,* p. 57.
L. van Zanten, *Spiegel der wonderen,* p. 336.
Wonderen des werelds, p. 62.

11-12. 1629 twee vrouwen (soldaten)
W. J. Knoop, *Krijgs- en geschiedkundige geschriften,* 8 dln (Schiedam 1861-7) IV, p. 10.

13. 1632 Barbara Pieters Adriaens, 'Willem Adriaens' (soldaat)
GA Amsterdam RA 299, p. 85v-88; RA 576, vonnis d.d. 23 oktober 1632 (ed in: Dekker en Van de Pol, *Daar was laatst,* p. 139-140); DTB 439, aant. d.d. 12 september 1632 (ed. in: J. L. van der Gouw, *Oud schrift in Nederland* (Alphen aan den Rijn: Canaletto 1978, 19a)).
R. B. Evenhuis, *Ook dat was Amsterdam,* II (Amsterdam 1967) p. 106.
J. ter Gouw, *Amsterdamse kleinigheden* (Amsterdam 1864) p. 81-98.
Holland Almanak (1864) p. 65.
H. O. Feith, 'De strafregtspleging te Groningen, voornamelijk in de zeventiende eeuw', *Bijdragen tot de Geschiedenis en Oudheidkunde inzonderheid van de Provincie Groningen* 2 (1865) p. 269-301, p. 280.
Magnus Hirschfeld, *Die Transvestiten. Eine Untersuchung über den erotischen Verkleidungstrieb* (Berlin: Pulvermacher 1910) p. 544.

14. 1641 Vrouwtje Frans (voc-soldaat)
GA Amsterdam RA 304, p. 289; RA 579, 135.

15. 1641 Hendrickgen Lamberts van der Schuyr (soldaat)
GA Amsterdam RA 579, p. 113; RA conf.b. 1641, f. 236, 240-243; RA 640-i (II) dossier Willem Willems de Boer.
Handschriftencollectie 55, M. Weveringh dagboek, 297 (cit. in Theo van der Meer, *De wesentlijke sonde van sodomie en andere vuyligheeden. sodomietenvervolgingen in Amsterdam, 1730-1811* (Amsterdam: Tabula 1984) p. 138-139).
Koninklijke Bibliotheek, Den Haag, hs. 71 J 34, Aernout van Overbeke, Anecdota, no. 278.
Robert James, *Medical dictionary* (London 1745) III, hfst. 'Tribades'.
Nicolaas Tulp, *Observationum medicarum libri tres* (Amsterdam: Ludovicus Elzevier 1641) p. 244-246; vert: *De drie boecken der medicijnsche aenmerkingen* (Amstelredam: Jacob Benjamin 1650) p. 244-246; ook: *Geneeskundige waarnemingen* (Leiden: Juriaan Wishoff 1740) p. 330-333.
F. L. von Neugebauer, *Hermaphroditismus beim Menschen* (Leipzig: Dr. Werner Klinkhardt 1908) p. 557.
L. S. A. von Römer, 'Der Uranismus in den Niederländen bis zum 19. Jahrhundert', *Jahrbuch für Sexuelle Wissenschaft* 8 (1906) p. 378-379.
L. Faderman, *Surpassing the love of men* (New York: Morrow 1981) p. 53.

16. 1643 'Claus Bernsen' (voc-matroos)
J. von der Behr, *Reise nach Java, Vorder-Indien, Persien und Ceylon, 1641-50,* ed. S. P. L. l'Honoré Naber (Den Haag 1930) p. 16-17.

17-18. 1644 Hilleke Sell en Jenneke Everts (soldaten)
ARA Resoluties Raad van State d.d. 29 februari, 11, 12 en 25 maart 1644.

19. 1645 'Johannes Kock' (grondarbeider)
GA Amsterdam NA 1074, p. 86, akte d.d. 8 juni 1645; DTB 462, p. 64 (aant. d.d. 22 april 1645).

20. 1652 'Gerrit Jansz. van Vlissingen' (matroos?)
ARA Admiraliteit van de Maze, Notulen 9 november 1652.

21-25. 1653 Adriana La Noy (matroos)
Jannetje Pieters, 'Jan Pietersse' (matroos)
Aeltje Jans, 'Jan Jansse' (matroos)
Anna Jans (marsklimmer)
Aagt de Tamboer (matroos)
Hollandsche Mercurius (1653) p. 53 en 69.
P. de Lange, *Batavise Romeyn,* p. 395.
J. C. de Jonge, *Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen,* 2 dln (Amsterdam 1858-9) I, p. 507.

J. van Lennep en J. ter Gouw, *De uithangteekens,* 2 dln (Amsterdam 1868) 1, p. 340.
Huisarchief Twickel, 1147, 'minuten van uitgegane stukken van luitenant-admiraal Tromp', 1653.

26. 1653 Anna Alders, alias Wisjewasje
GA Amsterdam RA 309, f.229v.

27. 1658 Janneken Jans
GA Amsterdam RA 312, f. 155v-156.

28. 1659 Grietje Claas
GA Amsterdam, RA 312, f.214.

29. 1661 Francijntien Theunis, 'Jan Theunis'
GA Haarlem Stad, Burgemeestersnotulen, 15 april 1661.

30. 1662 Jacomijn Cornelis
GA Amsterdam RA 314, f. 121.

31. 1663 Annetje Barents, 'Klaas Barends' (tabakspijpmaker, VOC-matroos)
Hollandsche Mercurius (1664) p. 11.
VOC-reis 0997.

32. 1665 Willempje Gerrits (busschieter op de vloot)
De Jonge, *Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen,* II, p. 29.
Leven en bedrijf van den vermaarden zeeheld Cornelis Tromp (Amsterdam 1692) p. 256.

33. 1666 (VOC-matroos of -soldaat)
Oprechte Haerlemse Dingsdaegse Courant, no. 23, 8 juni 1666.

34. 1666 'Hendrick Albertsz.' (VOC-matroos)
Oprechte Haerlemse Dingsdaegse Courant, no. 23, 8 juni 1666.

35. 1667 Engeltje Dirx (VOC-matroos)
GA Amsterdam RA 317, p. 205.

36. 1667 Jacoba Jacobs, 'Jacob Jacobs' (matroos op de vloot)
GA Rotterdam NA 933, p. 103 document d.d. 24 maart 1667 (ed. in *Rotterdams Jaarboekje* (1931) p. 68).
C. B. Nicolas, 'Jacoba Jacobs, een marinier van 1665', *Marineblad* 93 (1983) p. 252-255.

37. 1671 Cornelia Margriete Croon, alias Cornelia Jans van Deventer
Hans Bontemantel, *De regeeringe van Amsterdam soo in 't civiel als crimi-*

neel en militaire (1653-1672), 2 dln, ed. G. W. Kernkamp ('s Gravenhage: Martinus Nijhoff 1897) II, p. 286.
GA Amsterdam, handschrift 33, f.281, 281v en 283; RA 320.
GA Groningen, Burgemeesteren en Raad 164, f.13v, 14 en 22v.
Oprechte Haerlemse Dingsdaegse Courant, 26 mei en 9 juni 1671.

38. 1672 (VOC-soldaat)
VOC-reis 1211.

39. 1672 Annetje Pieters (matroos)
GA Amsterdam RA 320, f.83.

40. 1672 Pietertje Pieters
GA Amsterdam RA 320, f.123v.

41. 1673 Elisabeth Sommuruell (ook: Lys St. Mourel), 'Tobias Morello' (soldaat, sergeant, tamboer)
F. L. Kersteman, *Zeldzaame levensgevallen van J. C. Wyerman* (Den Haag 1763²), 'Aanhangsel'.
G. J. Rehm, 'Jacob Campo Weyerman en zijn familie', *De Nederlandse Leeuw* 75 (1958) p. 353-365.
J. P. H. Goossens, 'Nieuwe vragen', *De Brabantsche Leeuw* 3 (1954) p. 160.
F. J. G. ten Raa en F. de Bas, *Het Staatsche leger 1568-1795,* VI (Den Haag 1940) p. 313.
Mededelingen van de Stichting Jacob Campo Weyerman, no. 26 (april 1980) p. 269-272; 27 (mei 1980) p. 276-8; 40 (juni 1981) p. 414-5.

42. 1673 Isabella Clara Geelvinck (dragonder, kok)
GA Utrecht, Criminele sententiën map 1670-1684.
Tijdschrift voor de Geschiedenis, Oudheidkunde en Statistiek van Utrecht, 1836, p. 120.

43. 1673 (VOC-soldaat)
VOC-reis 1255.

44. 1674 (VOC-soldaat)
VOC-reis 1274.

45. 1674 Francijntje van Lint (VOC-soldaat)
ARA VOC 4011, aant. d.d. 2 februari 1674.

46. 1674 Marrija Margriet Sonnevelt (dienstknecht)
GA Amsterdam RA 322, p. 27v.

47. 1675 Anne Jacobs
GA Harderwijk, Stad 16, p. 21.

J. Schrassert, *Hardevicum antiquum* (Harderwijk: Willem Lunterbosch en Willem Brinkink 1732) II, p. 157.

48. 1675 (VOC-soldaat)
Dagh-register gehouden in 't casteel Batavia [...] *Anno 1675*, ed. J. A. van der Chijs (Batavia: Landsdrukkerij; 's Hage: M. Nijhoff 1902) p. 151, aant. d.d. 6 juni 1675.

49. ca 1675 (VOC-matroos)
E. C. Godée Molsbergen, *Tijdens de O. I. Compagnie* (Amsterdam, 1932) p. 26.

50. 1677 (VOC-matroos)
VOC-reis 1341.

51. 1679 Trijn Jurriaens, 'Hendrick Brughman'
GA Amsterdam RA 324, p. 263v; RA 590, p. 177; Particulier Archief 347 (Spinhuis), 39 (Inschrijfboek), p. 28.

52. 1684 Catharin Rosenbrock (matroos, soldaat)
Stadsarchief Hamburg, Gefängnis 242-1-1, Port C no. 1, dl 1, p. 159.

53. 1686 Jannetje Gijsberts de Ridder (VOC-kajuitsjongen)
ARA VOC 4023, p. 386.

54. 1688 Cornelia Gerritse van Breugel, 'Cornelis Brugh'
GA Leiden RA 3-23, p. 5v; RA 10-D, p. 6.

55. ca 1689 Maria Jacobse de Turenne (soldaat)
GA Den Haag NA 906, akte d.d. 1 september 1689 (ed. in *De Navorscher*, N.S. 21 (1888) p. 12).

56. 1691 Catarijn Fiool
GA Amsterdam RA 337, p. 58.

57. 1694 (VOC-matroos)
VOC-reis 1684.
ARA VOC 1542, p. 281.

58. 1694 Geesje Hooghmeester
GA Haarlem, Stad, Resoluties van burgemeesters, 31 december 1694.

59. 1696 'Joonas Dirckse' (VOC-matroos)
ARA VOC 5070, aant. d.d. 31 maart 1696.

60. 1702 Marij Jacobs Weijers (soldaat)
GA Leiden RA 3-28, p. 63v; RA 10-H, p. 80v.

61. 1702 Grietje Harmense Knipsaar, 'Dirk Jansen' (matroos)
GA Amsterdam RA 351, f.201; RA 603, p. 225v.; RA 604-B, aant. d.d. 14 juli 1702.

62. 1705 Stijntje Barents
GA Amsterdam RA 354, f.238v-240v, 241-243, 245v-253; RA 355, f. 16.

63. ca 1705 Geertruid ter Brugge (dragonder)
GA Den Haag, DTB 355, p. 322, aant. d.d. 27 april 1706.
A. J. Servaas van Rooijen, 'Vrouwen als soldaten', *De Navorscher*, N.S. 21 (1888) p. 12.

64. 1712 (VOC-matroos of -soldaat)
ARA VOC 5630, 'Resoluties scheepsraad Arendsduin' 1 mei 1712.

65. 1715 (VOC-matroos)
VOC-reis 2251.
ARA VOC 1873, p. 826 en 922.

66. 1717 (VOC-matroos of -soldaat)
VOC-reis 2301.
ARA VOC 1888, p. 656.

67-72. 1722 zes vrouwen (VOC-matrozen of -soldaten)
E. C. Barchewitz, *Allerneuste und wahrhaffte Ost-Indianische Reisebeschreibung* (Chemnitz: Johann Christoph und Johann David Stöckeln 1730) p. 609.

73. 1723 Lumke Thoole, alias Johanna Theunis Switters, 'Jan Theunisz' (dienstknecht, VOC-matroos)
ARA Kaaps Archief 1077, p. 1014-1031.

74. 1725 Maria ter Meetelen (dragonder)
GA Amsterdam DTB doopboek R.K. kerk Het Boompje, aant. d.d. 20 juni 1704.
Hoefer, *Nederlandsche vrouwen in dienst van Mars* (Rotterdam: A. Eeltjes, 1888) p. 42.
Maria ter Meetelen, *Wonderbaarlyke en Merkwaardige Gevallen Van een Twaalf Jarige Slaverny, Van een Vrouspersoon, Genaemt Maria ter Meetelen, Woonagtig tot Medenblik* (Hoorn: Wed. Jacob Duyn 1748) (heruitgave in: H. Hardenberg (ed.), *Tussen zeerovers en christenslaven. Noord-afrikaanse reisjournalen* (Leiden, 1950)).
M. T. M. [= Maria ter Meetelen], *De Vrouwelyke Soldaat* (Dordrecht: Blussé z.j.) wordt vermeld in Hoefer, *Nederlandsche vrouwen* p. 42-43.

75. 1726 Maria Elisabeth Meening (VOC-matroos)
GA Amsterdam RA Secreet Schepenen Minuutregister, 9 januari 1732.

76. 1728 Anna Catharina Hilleghering, alias Anna de Moffin, alias Dikke Anna
GA Leiden RA 3-38, p. 27.

77. 1732 (WIC-soldaat)
ARA Archief van de Secretarie van de Gouverneur van Suriname, 1, p. 243.

78. 1732 Lijsbeth Wijngraef, 'Cornelis Wijngraef' (ook: Rijngraaf)
A. van der Tang, 'Elisabeth Wijngraaff: vrouw of man?', *Scyedam* 8 (1982) p. 118-119.
ARA Hof van Holland 5431.
ARA RA Brielle 2, vonnis d.d. 5 juli 1694; RA 65 brief d.d. 19 maart 1695.
GA Schiedam, stadsarchief 352, aant. d.d. 2, 7 en 9 oktober 1694; 40, brief d.d. oktober 1694.
GA Brielle, stadsarchief, Resoluties Magistraat XX, 10 oktober 1694.

79. 1734 (scheepskoksmaat)
GA Zaanstad, handschrift 10-702, P.J. Hoogenboom, Journaal of dagregister, p. 82.

80. 1735 'Aart den broekman' (boerenknecht)
H. Snellen, *Weezenverpleging bij de Gereformeerden in Nederland tot 1795* (Utrecht 1915) p. 52.

81. 1743 (stalknecht)
GA Amsterdam, handschrift B 54, J. Bicker Raye, Notitie van het merkwaardigste meijn bekent, p. 61.
GA Haarlem, handschrift II, 5, Jacobus Barnaart jr, Dagverhaal, p. 14.

82. 1743 Maria van der Gijsse, 'Claes van der Gijsse' (soldaat)
Leo Lensen en Willy H. Heitling, *Tussen schandpaal en schavot. Boeven, booswichten, martelaren en hun recht* (Zutphen: Terra 1985) p. 135-136.
RA Gelderland, Hof van Gelderland 4604, crimineel proces 1743, no. 2.

83. 1744 (VOC-matroos)
VOC-reis 3314.

84. 1745 Jacobina (VOC-matroos)
VOC-reis 3326.
ARA VOC 2638, p. 1870.

85. 1745 (VOC-soldaat)
VOC-reis 3337.
ARA VOC 2695, p. 1420.

86. 1746 Johanna Bennius (VOC-matroos)
VOC-reis 3347.
ARA VOC 2659, p. 1428.

87. 1746 Elisabeth Huyser, 'Jan Drop' (VOC-soldaat)
VOC-reis 3379.
ARA VOC 2686, p. 1006.

88. 1747 (matroos)
Nederlandsche Jaerboeken (1747) II, p. 767.

89. 1748 Geertruid van Duiren (soldaat)
RA Groningen, Staten 183, aant. d.d. 23 maart 1748; 1351, aant. d.d. 28 maart 1748 (ed. in *Groningsche Volksalmanak* (1899) p. 62).

90. ca 1750 Maria Sophia Stording (VOC-matroos)
GA Amsterdam, Handschrift J 3023, M. A. Beels, p. 60-B.

91-92. 1751 twee vrouwen (VOC-soldaten)
VOC-reis 3544.

93. voor 1754 Aal de Dragonder (dragonder)
Z. C. von Uffenbach, *Merkwürdige Reisen durch Niedersachsen, Holland und Engelland* (Ulm: J. Fr. Gaum 1753-4) III, p. 309.
P. Haverkorn van Rijsewijk, 'Een kijkje op Rotterdam in het begin der achttiende eeuw', *Rotterdams Jaarboekje* (1890) p. 120.
M. J. van Lieburg, 'Het anatomisch kabinet der clinische school te Rotterdam', *Rotterdams Jaarboekje* (1974) p. 256.

94. 1754 (VOC-soldaat)
VOC-reis 3618.

95. 1755 (VOC-matroos)
VOC-reis 3663.

96. 1756 'Jochem Wiesse' (VOC-soldaat)
VOC-reis 3680.
ARA VOC 5265, p. 305; 6341, p. 449v.

97. 1757 (VOC-soldaat)
VOC-reis 3697.

98. 1757 (VOC-matroos)
VOC-reis 3711.

99. 1758 (VOC-hoogloper)
VOC-reis 3728.

100. ca 1760 Petronella van de Kerkhof (grenadier)
GA Tilburg, Handschrift: L. D. Lelie, Cronijckje in en omtrent Tilburg voorgevalle (1774-1854) p. 20.

101. 1761 Johanna Elisabeth van Swole, 'Leendert van der Zee' (WIC-soldaat)
ARA Archief van de Societeit van Suriname, 205, p. 183.

102. 1761 Johanna Catharina van Cuijlenberg
ARA Hof van Holland 5476, no. 8.

103. 1764 'Tiesheld' (VOC-soldaat)
VOC-reis 3910.
ARA VOC 3127, p. 901.

104. 1765 (VOC-matroos)
GA Amsterdam, handschrift 55, M. Weveringh, p. 40.

105. 1768 Marijtje van den Hove, 'Alemondus van den Hove' GA Alkmaar RA 48-II.

106. 1769 Maria van Antwerpen, 'Jan van Ant', 'Maggiel van Handtwerpen' (soldaat)
RA Drenthe DTB 11, p. 84, aant. d.d. 21 augustus 1748.
RA Overijssel DTB 732, p. 533.
GA Amsterdam, DTB doopboek R.K. kerk De Posthoorn, aant. d.d. 15 november 1764; RA 20, p. 13-15, brief d.d. 14 februari 1769.
GA Breda DTB 15, p. 195 aant. d.d 17 januari 1719.
GA Gouda RA 171; RA 181, p. 64-66.
Europische Mercurius 72 (1751) I, p. 70-71.
F. L. K[ersteman], *De Bredasche heldinne, of merkwaardige levensgevallen van Maria van Antwerpen* (Den Haag: Ottho en Pieter van Thol 1751; heruitgave: R. M. Dekker, G. J. Johannes en L. C. van de Pol (eds.) (Hilversum: Verloren 1988)).
F. L. Kersteman, *Het leven van F. L. Kersteman,* 2 dln (Amsterdam 1792) I, p. 102.
'Een vermaekelijk liedeken van een manhaftig vrouwpersoon, die de Staten van Holland vijf jaer en zes maenden gediend heeft als grenadier binnen Breda', in: F. A. Hoefer, *Nederlandsche vrouwen,* p. 50 en H. Stalpaert, 'Repertorium van volksliederen op vliegende bladen', *Volkskunde* 62 (1961) no. 212, p. 49-92 en 121-156, en Dick Wortel, *Zyt ghy oock een meyt?* (Rotterdam: Ordeman 1987) p. 43-53.
J. Geselschap, 'Maria van Antwerpen' *Ons Leger* 55 (1971) p. 9-11.

R. M. Dekker en L. C. van de Pol, 'Maria van Antwerpen (1719-1781), een transseksuele vrouw uit de achttiende eeuw?', *Documentatieblad Werkgroep Achttiende Eeuw* 17 (1985) p. 103-119.

107. 1769 Anna Sophia Spiesen, 'Claas Paulusse' (soldaat)
GA Amsterdam RA 431, p. 124.

108. 1769
GA Rotterdam, handschrift 1264, dagboek Jacoba van Tiel, aant. d.d. 11 mei 1769.

109. 1770 Margareta Reymers (VOC-soldaat)
ARA VOC 14254, scheepboek Schoonzicht, aant. d.d. 30 april 1770.
J. S. Stavorinus, *Reize van Zeeland over de Kaap de Goede Hoop naar Batavia,* 2 dln (Leiden 1793) I, p. 163.

110. 1781 Lena Catharina Wasmoet, 'Claas Waal' (matroos)
GA Amsterdam RA 447, p. 503; RA 448, p. 191.

111. 1782 Anna Maria Everts, bijgenaamd de Kwee, van Steenbergen (matroos)
ARA RA Zuid-Holland, Criminele Rol 121, vonnis d.d. 3 december 1782.

112. 1782 Maria van Spanjen, 'Claas van Vliet', 'Jan Kleyweg', 'Klaas Bly' (matroos, soldaat)
GA Rotterdam RA 35, crimineel examenboek, aant. d.d. 5 januari 1782 (ed. in Hoefer, *Nederlandsche vrouwen,* p. 71-77).

113. 1783 Johanna Dorothea Heeght, 'Johannes Hegt' (VOC-matroos)
ARA VOC 4306, p. 385v.

114. 1793 (matroos)
C. De Jong, *Reizen naar Kaap de Goede Hoop, Ierland en Noorwegen, 1791-1797,* 2 dln (Haarlem 1802-3) II, p. 264.

115. 1809 Antje Burger (jager langs trekvaart)
GA 's Hertogenbosch, Vonnisboek Hoge Vierschaar 3361B, p. 113v-115.

116-117. 1810 twee vrouwen
GA Amsterdam RA 121, p. 6.

118. 1814 Francina Gunningh Sloet, 'Frans Gunningh Sloet' (soldaat)
Rijksarchief in Gelderland, Rechtbank Zutphen, vonnis d.d. 28 december 1814.
Nieuwe Rotterdamsche Courant, 10 februari 1924.
Hirschfeld, *Die Transvestiten,* p. 544.

J. W. Staats Evers, *Lijfstraffelijke regtspleging in Gelderland* (Arnhem: D. A. Thieme 1859) p. 287-293.

119. 1838 Geertruida Sara Catharina van den Heuvel, 'Jacobus Philippus Vermeijl'
GA Amersfoort, Overlijdensregister, document d.d. 22 augustus 1838 (ed. in *Het Personeelstatuut, Orgaan van de Nederlandse Vereniging van Ambtenaren van de Burgerlijke Stand* 30 (1979) p. 7-11).

120 1839 Johanna Martens (soldaat)
Weekblad van het Regt 1 (1839) no. 30, zitting Provinciaal Hof van Holland, d.d. 7 juni 1839.